

Z LITERATURY

ŚWIĄDER JAN. **Wartość i cena produkcji leśnej.** Instytut Badawczy Leśnictwa. Prace, nr 69. Warszawa, 1951, PWRiL, str. 40.

Nieduża objętościowo rozprawa dra Świądra stanowi treściwe ujęcie nadzwyczaj doniosłej sprawy wartości i ceny produkcji leśnej. Zagadnienie to nie posiadało u nas dotąd szerszego naukowego opracowania. Nasi przedwojenni burżuazyjni ekonomiści starali się wyjaśnić je w sposób zgodny z klasowym interesem tych warstw, które reprezentowali. Słusznie więc czyni autor, że kładzie nacisk na ten moment we wstępie swojej pracy, zaznaczając zarazem, iż rozwiązanie poruszanych przez niego zagadnień można osiągnąć jedynie przy oparciu się o marksizm. Tą drogą poszli ekonomiści leśni radzieccy i cennymi wskazaniem najwybitniejszych spośród nich podbudował dr Świąder tok swych rozumowań. Treść książki dotyczy zakresu, czynników, czasu trwania i niektórych problemów organizacyjnych

produkcji leśnej, jak również czynników wpływających na obniżenie kosztów produkcji leśnej oraz na cenę drewna.

W dociekaniach swych autor szczególnie dużo uwagi poświęca sprawie specyficznych cech cyklu produkcyjnego w leśnictwie, wpływających ze stuletniej nieraz rozpiętości pomiędzy okresem zabiegów zalesieniowych a użytkowaniem danego drzewostanu.

Zagadnienie to, wraz z wnioskami, które dają się wysunąć, stanowi temat wielu dociekań nauki radzieckiej, pragnącej przewyciężyć trudności natury teoretycznej, pochodzące z tego stanu rzeczy. Idzie tu o zharmonizowanie, przy omawianiu lasów powstałych dzięki pracom hodowlanym, poglądu na cykl zabiegów gospodarczych, dotyczących danego drzewostanu łącznie z jego eksploatacją z podstawowymi ogólnymi wskazaniem klasyków marksizmu-leninizmu na tym odcinku rozważań ekonomicznych.

Przy analizie czynników mających wpływ na cenę drewna, autor zastanawia się nad wpływem na cenę różniczkowej renty położenia. Jak wiemy, w literaturze radzieckiej sprawa właściwej nomenklatury pod tym względem (renta różniczkowa czy też dochód różniczkowy) przy rozważaniach dotyczących lasów państwowych jest kwestią otwartą. Również, jak wiemy, sprawa ustalania ceny opału jest przez radzieckich ekonomistów objęta dociekaniami, mającymi uściślić ustalone dotąd poglądy w tym zakresie.

Z przytoczonych uwag widzimy, że dr Świąder tematem swych rozważań uczynił kompleks trudnych zagadnień, będących w przodującej literaturze radzieckiej, sprawą dogłębnych dociekań i opracowań. Rozwinięcie tego rodzaju tematyki w naszej literaturze z zakresu ekonomiki leśnictwa jest rzeczą pożyteczną.

Myśli swe autor wypowiada jasno i zwięźle, co wydatnie zwiększa użyteczność omawianej książki. Nie powinniśmy natomiast zapominać, że wiele ważkich spraw poruszanych przez dr Świądra stanowią, jak zaznaczyliśmy, zagadnienia będące w toku bardziej dokładnego ich ujęcia, wobec czego przewidywać możemy powstanie korektyw i uściśleń do części poglądów przez niego wypowiedzianych.

Na zakończenie niniejszych uwag należy uczynić jedno krytyczne spostrzeżenie nie dotyczące zresztą treści omawianej książki, lecz sposobu w jaki została w niej podana literatura. Otóż stosowany tu sposób jej podawania jest poprawny w stosunku do dzieł o charakterze przyrodniczym, jaką jest część prac wykonanych w ramach IBL. W dziełach przyrodniczych prace, na które powołują się autorzy, są przeważnie ujęte w części opisowej — na niedużej ilości stron, tak że bez podanej stronicy łatwo znaleźć w cytowanej książce miejsce, o które chodzi autorowi. Inaczej jest z pracami o charakterze ekonomicznym. Tu mamy często obszerne rozważania i dlatego też nieraz brak przytoczenia stronicy lub stron, na których treści autor opiera swe myśli, a przytoczenie jedynie tytułu dzieła — skazuje uważnego czytelnika na żmudne i zbędne wertowanie grubego nieraz tomu.

A. Żabko-Potopowicz

We wstępie do pracy autor omawia istotną treść kapitalistycznego gospodarstwa leśnego oraz dwie teorie najwyższej renty, na których ono się opiera: teorię czystego dochodu z gruntu, czyli czystej renty gruntowej (szkoła netto) i teorię czystego dochodu z lasu (szkoła brutto).

Wykazując nieprzydatność tych teorii, w których las występuje jedynie jako kapitał, który musi rentować dając kapitaliście zysk oparty na niszczeniu lasu oraz na wyzysku robotnika, teorii nie nadających się do wykorzystania w ustroju socjalistycznym autor omawia dalej istotę produkcji materialnej w ujęciu marksistowskim. Stwierdza, że pojęcie produkcji leśnej jest bardziej skomplikowane niż pojęcie produkcji w rozmaitych innych gałęziach produkcji wytwórczej, że poza tym nie jest dotąd uzgodnione, co pod pojęciem produkcji leśnej należy w ogóle rozumieć: czy proces pozyskiwania drewna, czy też proces wytwarzania drewna. Nie jest również uzgodnione, co uważać za produkt w tej produkcji, czy tylko drewno, czy także i las.

Należy dać odpowiedź na pytanie, w czym przejawia się konkretnie istota reprodukcji rozszerzonej, a w zależności od odpowiedzi na powyższe pytania — skonkretyzować istotę kosztów produkcji i sposób ich kalkulacji.

W dalszych rozdziałach omawia autor zagadnienia zakresu produkcji leśnej, czynników produkcji leśnej, czasu trwania czyli okresu produkcji leśnej, niektórych problemów organizacyjnych tej produkcji, czynników mających wpływ na cenę drewna, dając tam również odpowiedź na postawione we wstępie pytania.

Odsyłając czytelników po szczegóły do oryginalnego tekstu tej bardzo wartościowej, z wielką znajomością rzeczy i nader wnikliwie napisanej pracy, chce zwrócić uwagę wszystkich leśników szczególnie na poruszone w niej dwa zagadnienia.

1) czy odnowienie i pielęgnowanie lasu mają być wykonywane kosztem drzewostanu wyciętego, czy też kosztem drzewostanu przyszłego; czy są to nakłady reprodukcyjne, zwracane gospodarstwu w tym samym czasie w cenie drewna, czy też nakłady inwestycyjne, zwracane gospodarstwu po kilkudziesięciu latach;

2) co w odniesieniu do lasu należy uważać za plon.

W zagadnieniu pierwszym autor opowiada się po stronie alternatywy zawartej w pierwszej części zdania. Odwrotne postawienie sprawy, jak słusznie mówi autor, prowadzioby w konsekwencji do uważania drzewostanów nie za zrekonstruowany środek produkcji (jak być powinno), lecz za produkt w stanie dojrzewania. Musiałoby to spowodować nawrót do kapitalistycznej teorii czystego dochodu z gruntu. Jest to niezwykle ważne rozstrzygnięcie tego zagadnienia, zarówno ze względu na poprawność teorii, jak i ze względów czysto praktycznych.

Zagadnienie, co należy uważać za plon, od dawna żywo interesowało i interesuje przede wszystkim samych leśników. W pracy znajdujemy pierwsze ściśle sformułowanie odpowiedzi na to pytanie, a mianowicie, że plonem produkcji leśnej „są t y l k o wartości użytkowe nadające się do bezpośredniej konsumpcji i wymiany“. Przy tak ujętym pojęciu plonu, „reprodukowane drzewostany są jedynie nieodzownym warunkiem i środkiem produkcji“.

Postawiłbym autorowi pytanie: czy realny efekt pracy naukowej w postaci bądź odkrycia naukowego, bądź wynalazku, których zastosowanie w

produkcji wywarło wpływ na zwiększenie ilości lub polepszenie jakości wartości użytkowych nadających się do bezpośredniej konsumpcji — odkrycie lub wynalazek dokonane przy posługiwaniu się w pracy naukowej reprodukowanymi drzewostanami jako materiałem badawczym, jest p r o d u k t e m, nadającym się do kalkulacji i oceny w gospodarstwie leśnym, czy też nie? Czy jest to plon, czy też warunek i środek produkcji, czy jeszcze co innego? A jak przedstawia się sprawa, jeżeli odkrycie czy wynalazek znajdzie zastosowanie nie w produkcji leśnej, lecz w innej lub zgoła nie w produkcji? Powyższe zagadnienie wiąże się przede wszystkim z utrzymywaniem parków narodowych i rezerwatów leśnych jako warsztatów pracy naukowo-badawczej.

Na zakończenie chciałbym podkreślić fakt, że zdefiniowanie w omawianej pracy prawa wartości w socjalistycznej produkcji leśnej jest kapitalnym osiągnięciem naukowym autora oraz, że publikacja zasługuje w całej pełni na to, by przede wszystkim leśnicy bliżej zapoznali się z jej wartościową treścią.

J. J. Karpiński

NOWE KSIĄŻKI

	Cena zł
ANIKIN B. — Mechanizacja pozyskiwania drewna. 1953. Przekład z rosyjskiego. Str. 300, rys. 147	22.—
FROMER R. — Wstęp do ekonomiki gospodarstwa leśnego. 1953, s. 172, rys. 6.	12.50
JEDLIŃSKI W. — Prace wybrane. 1953, s. 140	16,50
KRAJSKI W. — Zagadnienia hodowli selekcyjnej drzew leśnych. 1952, s. 288.	17.—
KRIECZETOW I. — Suszenie drewna. 1953. Przekład z rosyjskiego. s. 468, rys. 227, opr. Pł.	50,50
OBSIŃSKI Z. — Botanika leśna. 1953, s. VIII+864, rys. 560, opr. ppł.	66.—
PIERĘŁYGIN L. — Wpływ wad na techniczne własności drewna. 1953. Przekład z rosyjskiego, s. 208, rys. 16.	11.—
WOJCIECHOWSKI T. — Chemiczny przerób drewna. 1952, s. 228, rys. 53.	15.—

Książki wydane przez PWRiL można nabywać w większych księgarniach „Domu Książki“. Poza tym Centralna Księgarnia Wysyłkowa „Domu Książki“, Warszawa, Pl. Dąbrowskiego 8, konto PKO I-15716 wysyła książki na żądanie za zaliczeniem pocztowym lub po wpłaceniu na konto należności.